

а також дана стаття має бути доповнена вимогою про можливість застосування винятків лише за умови відображення таких дій у маркуванні.

Враховуючи викладене, маємо констатувати, що правове регулювання якості та безпечності органічної продукції рослинного походження знаходиться у стадії формування та розвитку. Цілком очевидно, що з урахуванням значущості таких категорій, як якість та безпечність органічної сільськогосподарської продукції, вони повинні мати чітко визначений нормативний зміст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник з аграрного права. За ред. В. П. Жушмана. Х арків : «Право», 2010.

REFERENCES

1. Slovnyk z agrarnogo prava. V. P. Zhushman (Ed.). (2010). Kharkov: Pravo [in Ukrainian].

Хомінець Світлана Володимирівна

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри земельного
та аграрного права*

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЕМЕЛЬНІ ПРАВопорушення

Наукова робота присвячена дослідженню питань, що виникають при застосуванні різних видів юридичної відповідальності у сфері використання та охорони земель. Авторкою проаналізовано чинне законодавство та зроблено відповідні висновки.

Ключові слова: земельне правопорушення, кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність, цивільна відповідальність, дисциплінарна відповідальність.

Khominets Svitlana

*PhD, Associate Professor of the Land and Agrarian Law Department
of Yaroslav Mudryi National Law University*

FEATURES OF THE APPLICATION OF LEGAL LIABILITY FOR LAND OFFENSES

The scientific researcher is devoted to the study of issues that arise when applying various types of legal responsibility in the use and protection of land. The author analyzed the current legislation and relevant conclusions are drawn.

Keywords: land offense, criminal liability, administrative responsibility, civil responsibility, disciplinary liability.

Відомо, що юридична відповідальність у сфері використання та охорони земель може наставати за умови порушення норм земельного законодавства, тобто за наявності факту земельного правопорушення. Чинним Земельним кодексом України у ст. 211 передбачено можливість настання цивільної, адміністративної або кримінальної відповідальності за порушення законодавства у сфері використання та охорони земель. Підставами для настання такої відповідальності в земельній сфері є 2 обов'язкові фактори: 1) вчинення протиправного діяння; 2) наявність у галузевому законодавстві прямої вказівки про застосування відповідних примусових заходів впливу на особу правопорушника. Тобто, умовою настання юридичної відповідальності є не лише факт скоєння правопорушення. Таке діяння попередньо має бути кваліфіковано відповідними правовими приписами як земельне правопорушення з передбаченими видами і мірою негативних наслідків за його вчинення для особи правопорушника. Вид і міра цих наслідків мають бути передбачені відповідними санкціями правових норм. Наприклад, Кримінальний кодекс України (ст. ст. 197-1, 239, 239-1, 239-2, 254 та ін.), Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. ст. 52, 53, 53-1, 54, 55, 56 та ін.) містять визначені склади земельних правопорушень і порядки притягнення до кримінальної та адміністративної відповідальності. Цивільно-правова відповідальність за порушення норм земельного

законодавства може наставати в порядку, передбаченому відповідними положеннями Цивільного кодексу України (ст. ст. 210, 216, 228 та ін.). Підстави і порядок відшкодування збитків, завданих внаслідок порушення земельного законодавства визначені у ст. ст. 156 та 157 Земельного кодексу України. Розміри таких збитків обчислюються за спеціальними методиками, затвердженими на рівні підзаконних нормативних актів (Методика визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства, затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 27 жовтня 1997 р.; Методика визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного заняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, знаття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2007 р.; методика визначення розміру збитків, завданих унаслідок не проведення робіт з рекультивації порушених земель, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 р. та ін.).

Що стосується притягнення до дисциплінарної відповідальності за порушення земельного законодавства, то спеціальних норм щодо цього законодавством не передбачено. Це наводить на думку, що можливість застосування дисциплінарної відповідальності за порушення норм земельного законодавства є сумнівною.

Схожу наукову позицію висловила і Т. К. Оверковська, зазначивши, що дисциплінарна відповідальність за порушення норм земельного законодавства не має такого вагомого значення, порівняно з іншими видами юридичної відповідальності. Авторка слушно зазначає, що для притягнення винної особи до дисциплінарної відповідальності за порушення земельного законодавства необхідний збіг дисциплінарного проступку і земельного правопорушення. Проте ідеальна сукупність дисциплінарного проступку і земельного правопорушення можлива вкрай рідко [1, с. 151].

Вважаємо, що викладена вище точка зору Т. К. Оверковської уявляється абсолютно логічною.

Крім того, говорячи про склад земельного правопорушення, варто окремо зупинитися на такому його елементі, як об'єкт. Об'єктом земельного правопорушення є особливий об'єкт посягання – комплекс суспільних земельних правовідносин, врегульованих та охоронюваних нормами земельного законодавства. У складі цього комплексного об'єкта виокремлюють спеціальні об'єкти земельних правопорушень – суспільні відносини у сфері використання та охорони земель, права та законні інтереси власників і користувачів земельних ділянок.

Об'єктом же дисциплінарного проступку є внутрішній трудовий розпорядок, тобто трудові та безпосередньо з ними пов'язані суспільні відносини, що врегульовані правилами внутрішнього трудового розпорядку, посадовими інструкціями, інструкціями з охорони праці, технологічними інструкціями.

Тобто, вчиняючи дисциплінарний проступок, особа не виконує, або неналежно виконує трудові обов'язки, покладені на неї, тим самим порушуючи саме норми трудового законодавства, зокрема, локальних трудових нормативних актів. Таким чином, до дисциплінарної відповідальності особу може бути притягнуто за порушення законодавства про працю, а не за порушення земельного законодавства.

У разі, якщо при вчиненні дисциплінарного проступку завдається шкода земельним ресурсам, або настають інші негативні наслідки земельно-правового характеру, то щодо такої особи може наставати цивільно-правова, адміністративна або кримінальна відповідальність, що прямо передбачено галузевим законодавством.

Отже, для притягнення винної особи до дисциплінарної відповідальності за порушення земельного законодавства необхідний збіг дисциплінарного поступку і земельного правопорушення. Проте ідеальна сукупність дисциплінарного проступку і земельного правопорушення практично неможлива, оскільки об'єкт дисциплінарного проступку не співпадає з об'єктом земельного правопорушення. Саме тому у ст. 211 Земельного кодексу України не випадково не згадується такий вид юридичної відповідальності, як дисциплінарна відповідальність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оверковська Т. К. Правові засади охорони земель від забруднення та псування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 210 с.

REFERENCES

1. Overkovska, T. K. (2008). Pravovi zasady okhorony zemel vid zabrudnennia ta psuvannia v Ukraini. *Candidates thesis*. K. [in Ukrainian].

Цилюрик Римма Анатоліївна

кандидат юридичних наук, асистент кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0003-3555-3775

АКТУАЛЬНІ ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Роботу присвячено дослідженню керівних засад, які скеровують напрями та обсяг впливу на відповідні суспільні відносини. Авторкою проаналізовано доктринальні підходи щодо принципів раціонального використання природних ресурсів, у тому числі земельних. Для досягнення мети дослідження використовувалися загальнонаукові й спеціальні методи пізнання, зокрема, діалектичний, формально-логічний, формально-юридичний, системно-структурний.

Ключові слова: органічне землеробство, органічні землі, органічне сільське господарство, органічне рослинництво.

Tsyliuryk Rimma

*PhD in Law, Assistant of the Department of Land and Agrarian Law
of Yaroslav Mudryi National Law University*
ORCID: 0000-0003-3555-3775